

педагогічних кадрів нової формації, зокрема підвищення кваліфікації майбутніх учителів музики шляхом розвитку в них необхідних професійних якостей.

Розгляд використання методичного компонента засобом евристичних прийомів з урахуванням філософського, психологічного та педагогічного підходів дозволив бачити в них інтегративну, особистісну функцію, яка визначає здатність до творчості та є умовою самореалізації особистості.

Проведене дослідження:

- відкриває нові підходи підготовки майбутніх учителів музики до методичного забезпечення музично-професійної діяльності з використанням методичного компонента засобом евристичних прийомів;
- визначає шляхи оптимізації даної проблеми в руслі підготовки студентів до музично-професійної діяльності в педагогічних вузах.

Методика застосування прийомів евристичної діяльності в навчанні майбутніх учителів музики може бути впроваджена на диригентському та хоровому факультеті, а також при навчанні студентів у класах інших інструментів (баян, скрипка, віолончель тощо). Визначення шляхів проведення даної роботи може стати предметом подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. – М.: Просвещение, 1984. – 208 с.
2. Гоноболін Ф.Н. О некоторых психических качествах личности учителя // Вопросы психологии. – 1975. – №1. – С. 100-111.
3. Кузьмина Н.В. Методы исследования педагогической деятельности. Л.: ЛГУ, 1970. – 256 с.
4. Кулюткин Ю.Н. Психология обучения взрослых. – М.: Просвещение, 1985. – 128 с.
5. Хуторской А.В. Эвристический тип образования: результаты научно-практического исследования. // Педагогика. – 1999. – №7. – С. 15-22.

УДК 378.147

Ю.Л. Романишин

ОСНОВНІ НЕДОЛІКИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ-МЕНЕДЖЕРІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються основні недоліки практичної підготовки документознавців-менеджерів виявлені на етапі констатувального експерименту та їх вплив на формування професійних навичок та умінь при використанні інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

The article are observed main drawbacks in practical training of managers in documentation science and information resources, which were revealed on the phase of establishing experiment, and their influence on the formation of professional skills and abilities in view of the use of IT in future professional activity.

Поява нових професійних умінь та навичок, потреба у яких швидко зростає у сучасному суспільстві, насамперед, пов'язана з розвитком та удосконаленням інформаційно-комунікаційних технологій, які як прямо, так і опосередковано впливають на зміст освіти та пов'язані з розвитком науково-технічних досягнень.

Більшість науковців, які досліджують та розробляють проблему реформування освіти, відповідно до розвитку інформаційного суспільства, підкреслюють необхідність оволодіння інформаційними технологіями та набуття практичних умінь роботи з ними.

Однією з умов ефективного навчання є підготовка студентів до розв'язування завдань, з якими вони будуть стикатись у своїй навчальній, а потім професійній діяльності. Ці завдання повинні відображати не тільки зміст, але і рівень вимог до діяльності майбутнього фахівця. Такий підхід є основою інтелектуалізації педагогічного процесу в навчальних закладах, розвитку і формування ініціативи, самостійності і творчості майбутніх фахівців [1].

Актуальність проблеми полягає в тому, що для успішного впровадження і використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійну діяльність недостатньо тільки ґрунтовної теоретичної підготовки. Студенти повинні добре володіти і практичними вміннями та навичками роботи з ІКТ.

Метою статті є визначення найпоширеніших недоліків практичної підготовки документознавців-менеджерів, виявлених на етапі констатувального експерименту.

У підготовці сучасного фахівця до майбутньої професійної діяльності важливу роль відіграє вміння користуватися ІКТ та готовність майбутніх фахівців до цієї діяльності. Готовність, за А. О. Мойсеєнко [4], це первинна, фундаментальна умова успішного виконання будь-якої діяльності.

Для формування готовності до будь-якого виду діяльності важливою умовою виступають здібності та схильності студента до майбутньої професійної діяльності. Така готовність розвивається на основі вивчення та набуття загальних і професійно-орієнтованих знань, формування практичних умінь, навичок та професійних якостей студента.

Є різні наукові погляди та підходи до визначення проблеми поняття готовності. У вивченні проблеми готовності можна виділити два основних підходи.

Перший підхід використовується у роботах, присвячених вивченню готовності до професійної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців і розглядає готовність як сукупність знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей особистості, якими повинен володіти випускник ВНЗ для успішної адаптації до діяльності [5].

Представники другого підходу дотримуються думки, що стан готовності у вирішальній мірі зумовлюється стійкими психічними особливостями, характерними даній особистості і визначають готовність як функціональний стан, який сприяє успішній діяльності, забезпечує високий її рівень [5]. На їхній погляд, на стан готовності впливають конкретні умови, в яких проходить діяльність. Серед яких, на нашу думку, можна виділити: мотивацію, прагнення до досягнення того чи іншого результату; самооцінку власної підготовки; зміст задач, їх складність, новизну та творчий характер; вміння контролювати і регулювати рівень свого стану готовності; створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності.

У сучасній освіті значна увага приділяється реалізації концепції багаторівневої підготовки фахівця до використання нових інформаційних технологій [3]. Якщо використати дану концепцію, то при формуванні професійних умінь майбутнього фахівця на першому рівні варто розпочати з формування загальних основ, потрібних усім фахівцям, незалежно від готовності до застосування комп'ютера в своїй професійній діяльності та фахової спрямованості.

Другий рівень містить підготовку спеціалістів, які будуть використовувати нові інформаційні технології в професійній діяльності. Цей рівень вимагає поглиблених знань з усіх аспектів використання ІКТ, зокрема знань про їх види, форми та методи застосування, відповідні зміни в структурі діяльності майбутнього фахівця, які стають необхідними за умов застосування ІКТ [2].

Найвищий рівень підготовки, спрямований на документознавців-менеджерів які у майбутній професійній діяльності будуть мати справу з основами програмування та створенням власних інформаційних продуктів й послуг, а також проектуватимуть та розроблятимуть сучасні інформаційні технології у професійній сфері діяльності.

Сучасний стан розвитку суспільства вимагає висококваліфікованих фахівців у галузі документознавства та інформаційної діяльності, а вміння працювати з інформаційними технологіями є необхідним компонентом якісної професійної підготовки студентів в Івано-

Франківському національному технічному університеті нафти і газу. Відзначимо, що підготовка документознавців-менеджерів в ІФНТУНГ орієнтована на сучасний рівень розвитку науково-технічного прогресу. Проте, щоб підвищити ефективність використання сучасних технологій у процесі навчання потрібно, щоб рівень знань і умінь студентів у галузі ІКТ відповідав сучасним вимогам суспільства.

Для визначення поточного рівня знань, практичних умінь, інформаційної культури в документознавців-менеджерів та їхньої готовності до використання ІКТ у майбутній професійній діяльності ми провели констатувальний експеримент із студентами IV-го курсу ІФНТУНГ спеціальності “Документознавство та інформаційна діяльність”. Результати експерименту показали, що у документознавців-менеджерів основна кількість студентів знаходиться на репродуктивно-продуктивному рівні. У більшості майбутніх фахівців відзначено достатній та середній рівні сформованості компонентів інформаційної культури, а у невеликої кількості студентів відзначається високий рівень інформаційної культури. Тобто, такі студенти володіють необхідними знаннями з ІКТ та практичними навичками у їх застосуванні і готові до практичного використання їх у своїй майбутній діяльності. Рівень практичних умінь студентів в основному є репродуктивним. Це означає, що діяльність студентів носить наслідувальний, виконавчо-самостійний характер. Такий результат як для спеціалістів інформаційної галузі є дещо недостатнім для професійної діяльності.

Найпоширеніші недоліки в практичних уміннях документознавців-менеджерів виявлені на етапі констатувального експерименту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Найпоширеніші недоліки в практичних уміннях документознавців-менеджерів

Недолік	Навчальна дисципліна	Тема, де вивчається	Шляхи вдосконалення методики подання цієї теми
1	2	3	4
Недостатні вміння у студентів при побудові таблиць та схем в текстовому редакторі MS Word	Інформатика (I курс)	“MS Word. Побудова таблиць та діаграм”	Використовуючи пояснювально-ілюстративний метод, новий матеріал пояснювати у схематичному вигляді за допомогою слайдів
	Інформаційні технології (II курс)	“MS Word. Оформлення документа у вигляді таблиці”	Оскільки матеріал повинен бути відомий студентам з раніше прослуханого курсу, використовувати в основі подання даної теми метод повторення у вигляді постановки перед студентами проблемних завдань, які можна вирішити з використанням раніше засвоєних теоретичних знань та набутих практичних умінь. Прогалини, які будуть виникати у ході роботи зі студентами та нові елементи теми пояснювати за допомогою візуалізації

1	2	3	4
Студенти не володіють умінням створювати макроси	Інформатика (I курс)	“MS Word. Поля. Злиття документів. Макроси”	Використовуючи візуалізацію, тему подати у вигляді розгорнутого коментування підготовлених матеріалів, використовуючи графопроектор. На практичному занятті, використовуючи індивідуальні завдання кожному студенту для виконання лабораторної роботи, закріпити теоретичний матеріал. Використовувати навички створення макросів і в подальших лабораторних роботах
	Форматування баз даних (III курс)	“MS Access. Створення макросів”	Спираючись на раніше набуті знання щодо створення макросів, при поясненні даної теми використовувати метод запитань та відповідей. Для пояснення власне особливостей створення макросів в MS Access використовувати створену на попередніх заняттях базу даних для наочного прикладу
Недостатні вміння у студентів при побудові таблиць та схем в текстовому редакторі MS Word	Інформатика (I курс)	“MS Word. Побудова таблиць та діаграм”	Використовуючи пояснювально-ілюстративний метод, новий матеріал пояснювати у схематичному вигляді за допомогою слайдів
	Інформаційні технології (II курс)	“MS Word. Оформлення документа у вигляді таблиці”	Оскільки матеріал повинен бути відомий студентам з раніше прослуханого курсу, використовувати в основі подання даної теми метод повторення у вигляді постановки перед студентами проблемних завдань, які можна вирішити з використанням раніше засвоєних теоретичних знань та набутих практичних умінь. Прогалини, які будуть виникати у ході роботи зі студентами та нові елементи теми пояснювати за допомогою візуалізації
Недостатнє володіння редактором формул	Інформатика (I курс)	“Створення, відкриття та збереження документа в MS Word”	Під час розгляду теми, оглядово зупинитися на функціональному призначенні та властивостях редактора формул, за допомогою слайдів показати де він знаходиться в документі MS Word. На практичному занятті в лабораторну роботу включити завдання, розв’язання якого вимагатиме скористатися редактором формул

1	2	3	4
При роботі з MS Excel студенти не достатньо володіють уміннями проведення математичних обчислень та побудови діаграм	Інформатика (I курс)	“Введення та форматування даних в MS Excel.”.	Теоретичний матеріал подати у вигляді схем і пояснити його на конкретному прикладі за допомогою графопроектора або мультимедійного проектора
	Інформаційні технології (II курс)	“Обробка даних у формулах і функціях в MS Excel. Створення діаграми в MS Excel”	Дану тему пояснювати з урахуванням міжпредметних зв'язків, а саме: зв'язок даної теми з розрахунками які студенти виконують при розв'язуванні задач на мікро- та макроекономіці, де власне і потрібні уміння проводити розрахунки в MS Excel. Тим більше, що ці предмети викладаються в одному семестрі. Тому при поясненні даної теми за приклад брати економічну задачу на розв'язанні якої будувати пояснення теоретичного матеріалу
Невміння автоматизувати презентацію створену в MS PowerPoint	Інформаційні технології (II курс)	“Створення презентацій в MS PowerPoint”	Використовуючи мультимедійний проектор, пояснити теоретичний матеріал на конкретному прикладі створення та представлення презентації
Недоліки у визначенні параметрів полів при побудові таблиць в MS Access	Форматування баз даних (III курс)	“Створення бази даних в MS Access. Створення таблиць в різних режимах”	Використовуючи метод порівняльного аналізу та за допомогою мультимедійного проектору, пояснити на одному і тому самому прикладі процес створення бази даних в MS Access в режимах “Конструктора” та “Майстра таблиць”
	Інформаційне обслуговування виробничої сфери (IV курс)	“Основні елементи бази даних в MS Access. Таблиці, форми, звіти, запити, макроси, модулі. Процес створення бази даних”	Використовуючи набуті раніше студентами знання, побудувати подання даної теми у вигляді проблемної лекції з елементами імітаційного моделювання. Поставити перед студентами проблемне завдання – створити базу даних кафедри документознавства та інформаційної діяльності. Створюючи разом зі студентами базу даних в MS Access, пояснювати новий матеріал. Для кращого сприйняття матеріалу використовувати засоби візуалізації
	Галузеві інформаційні системи (V курс)	“Організація інформаційних потоків в базах даних MS Access	Використовуючи набуті раніше студентами знання, можна подати дану тему у формі запитань та відповідей, що дозволить виявити прогалини у знаннях студентів і відразу їх ліквідувати, пояснюючи нові елементи теми

1	2	3	4
	Інформаційні технології (II курс)	“Загальні відомості про Інтернет. Електронна пошта”	При поданні даної теми оглядово подати відомості про Інтернет та про інформаційно-пошукові системи в Інтернет. Більш конкретно зупинитися, власне, на створенні та можливостях електронної пошти, які продемонструвати за допомогою мультимедійного проєктора. На практичному занятті основний наголос при виконанні лабораторної роботи зробити на створенні кожним студентом своєї електронної скриньки та провести експеримент з її можливостями
При роботі з Інтернет – недостатньо умінь при пошуку конкретної інформації та невміння відіслати електронний лист з прикріпленим файлом	Комп’ютерний сервіс (III курс)	“Інформаційні сервіси глобальної мережі Інтернет”	Оскільки студенти вже володіють деякими знаннями про інформаційні сервіси мережі Інтернет, то подання теми розпочати у формі постановки проблемної задачі перед студентами, щоб вияснити їхній рівень знань, зосереджуючи увагу на правильності формування запитів та принципах роботи інформаційних сервісів та пошукових систем в Інтернет, використовуючи при цьому засоби візуалізації. На практичному занятті, використовуючи міжпредметні зв’язки даної дисципліни з спецдисциплінами, включити у лабораторну роботу завдання з пошуку та аналізу інформації у інформаційно-пошукових системах, енциклопедіях Інтернет, яка пов’язана з майбутньою спеціальністю або проблемними питаннями професійно-орієнтованих дисциплін
	Інформаційні системи та телекомунікації (V курс)	“Телекомунікаційні послуги Інтернет. Електронна пошта”	Дану тему представити у формі пояснення та демонстрації найважливіших телекомунікаційних послуг Інтернет. На практичному занятті, використовуючи роботу у парах, створити проєкт або презентацію, за допомогою яких можна телекомунікаційні послуги запуснути в Інтернет

Як бачимо з таблиці 1, базові практичні уміння у студентів починають формуватися з перших курсів навчання під час вивчення дисциплін інформаційно-комп’ютерного циклу. В процесів навчання, набуті уміння повинні удосконалюватися і поглиблюватися. Тому, якщо

виникає прогалина у базових уміннях при вивченні теми на перших курсах, то при вивченні більш складніших тем таке уміння буде не поглиблюватися, а навпаки, незнання і невміння користуватися умінням призведе до неготовності використовувати ІКТ найперше при самостійній роботі під час навчання, а потім і у професійній діяльності. У таблиці також запропоновані шляхи вдосконалення вивчення тем, які допоможуть студентам краще розуміти та сприймати матеріал, удосконалювати свої набуті практичні уміння та поєднати вивчення деяких тем з професійно орієнтованими дисциплінами.

На IV-му курсі документознавці-менеджери вивчають професійно-орієнтовану дисципліну “Інформаційний менеджмент”, яка на основі поєднання теоретичних знань та практичних навичок, здобутих студентами під час навчального процесу, формує у них основи професійних умінь та навичок і дає змогу адаптувати свої знання для вирішення конкретних практичних завдань.

Під час вивчення даної дисципліни у студентів формуються такі уміння та навички:

- створення нових або удосконалення старих баз даних;
- задоволення інформаційних потреб споживачів;
- вести пошук інформації в документно-пошукових системах;
- використовувати внутрішні та зовнішні джерела інформації для аналізу;
- автоматизувати офісні роботи;
- управляти комунікаціями та інформаційними потоками в організації;
- впроваджувати та використовувати інформаційні технології;
- обробляти інформацію в інформаційних системах;
- визначати кількість та якість інформації;
- ефективно використовувати інформаційні системи в певній сфері діяльності.

Оскільки усі процеси на підприємстві пов’язані з пошуком, систематизацією, обробкою та використанням значних обсягів інформації, то основна увага при вивченні дисципліни звертається на практичне застосування теоретичних знань. Цьому сприяють різні види практичних робіт, які частково імітують сучасні процеси на підприємствах і які пов’язані з аналітичною роботою. До таких видів робіт ми віднесли:

- розроблення та презентація студентами за допомогою сучасних мультимедійних програмних засобів проектів на тему “Аналіз інформаційного забезпечення та реінжиніринг бізнес-процесів на підприємстві” з використанням елементів моделювання;
- аналіз інформаційних процесів на підприємстві та представлення результатів роботи у графічній формі;
- проектування автоматизованого робочого місця фахівця;
- на основі аналізу – удосконалення існуючої або проектування нової бази даних на підприємстві.

Такі види робіт поступово готують майбутнього документознавця-менеджера до його практичної діяльності, дають можливість застосувати набуті під час навчання знання на практиці. Цьому сприяє той факт що, під час вивчення дисципліни “Інформаційний менеджмент”, студенти вибирають собі організацію і аналізують її реальні процеси, тобто вони вже мають змогу спробувати себе у якості інформаційного працівника для обраної ними організації.

При вивченні недоліків у практичних уміннях студентів, на етапі констатуючого експерименту ми визначили, ті з них, які будуть вагомими при вивченні дисципліни “Інформаційний менеджмент” і які будуть гальмувати процес засвоєння нових професійних умінь та навичок. Виявлені недоліки та методика використання професійних навичок та умінь у професійній діяльності документознавця-менеджера, які формуються на основі даних недоліків наведені в таблиці 2.

Виявлені недоліки при вивченні дисципліни “Інформаційний менеджмент”

Недоліки	Місце прояву недоліків	Методика використання навичок, умінь
Труднощі з побудовою таблиць та схем у текстовому редакторі MS Word	Перетворення аналізованої текстової інформації у графічну форму. Виконання практичних робіт на теми: “Аналіз інформаційних процесів підприємства”, “Проектування АРМ фахівця”, “Моделювання інформаційних процесів у менеджменті” вимагають представлення результатів роботи у графічній формі (за допомогою побудови логічно-пов’язаних структурних схем та таблиць)	Графічні форми подання текстової інформації (у вигляді логічно-пов’язаних структурних схем та таблиць) найкраще використовувати для аналізу інформаційних потреб організації, зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків та масивів даних, проектування інфологічної схеми бази даних, визначення раціональної конфігурації комунікаційних мереж. Це дає можливість краще сприймати і полегшує розуміння представленої інформації. Графічні форми подання можна представляти за допомогою графопроекторів, мультимедійних проекторів, вносити елементи графічного подання інформації у презентації та проекти. Створювати зв’язки між графічним матеріалом за допомогою гіперпосилань
Невміння автоматизувати презентацію створену в MS PowerPoint	Студенти створюють проект на тему: “Аналіз інформаційного забезпечення та реінжиніринг бізнес-процесів на підприємстві” (підприємство обирається студентом особисто), який представляють у вигляді презентації створеної в MS PowerPoint	Уміння використовувати мультимедійні програмні засоби та навички роботи в MS PowerPoint потрібні для створення та представлення різних видів проектів та презентацій, які досить часто використовуються в роботі різних підприємств та застосовуються як одна з найефективніших форм представлення організації у зовнішньому середовищі
Труднощі з визначенням параметрів полів при побудові таблиць в MS Access	При вивченні теми “Організація системи управління базами даних” та написанні курсової роботи, студенти аналізують та удосконалюють а при потребі і проектують бази даних аналізованих підприємств	Уміння та навички роботи з MS Access використовуються для створення та ведення бази даних документів на підприємстві, створення бази даних архівної інформації, для формування і використання різноманітних баз даних і баз знань, проблемно-орієнтованих та тематичних систем
Недостатньо умінь та практичних навиків при пошуку конкретної інформації в Інтернет ресурсах та її аналізі.	При вивченні теми “Інформаційні системи та служби в Інтернет”, студенти створюють запит по конкретному завданню та здійснюють інформаційний пошук в різних пошукових системах мережі Інтернет після чого здійснюють аналітичну обробку знайденої інформації	Навички по роботі з інформаційними системами та службами в Інтернеті можна застосовувати для пошуку інформації у документно-інформаційних та інформаційно-пошукових системах з інтерактивним режимом роботи відповідно до запитів користувачів та потреб підприємства

Як бачимо, виявлені недоліки можуть суттєво впливати на формування професійних умінь та навичок у документознавців-менеджерів і деякою мірою можуть стати причиною гальмування формування готовності студентів до використання ІКТ у професійній діяльності.

У висновку варто відзначити, що формування практичних умінь та навичок використання ІКТ у студентів починається на перших курсах і не переривається протягом

всього періоду навчання. Вони поглиблюються, удосконалюються, наближаються до професійної діяльності і набувають ознак майстерності. Для усунення виявлених на етапі констатувального експерименту недоліків варто розробити методіку їх усунення та впровадити її у навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беспалько В. П. Критерии для оценки знаний учащихся и пути оптимизации процесса обучения // Теория поэтапного формирования умственных действий и управления процессом обучения. – М.: Педагогика, 1967. – С. 3-23.
2. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. П. Драгоманова. – Вип. 7. – 2003. – 263 с.
3. Машбиць Ю. І., Гокунь О. О., Жалдак М. І. Основи інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів. – К.: ІЗМН, 1997. – 264 с.
4. Мойсеєнко А. О. Готовність населення України до діяльності в інформаційному суспільстві // <http://www.isu.org.ua>
5. Пономаренко В. А., Кандыбович Л. А., Дьяченко М. И. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях. Психологический аспект. – Минск: Изд-во Университетское, 1982. – 206 с.

УДК 378.796

Т.І. Романько

ОПЕРАЦІЙНО-ДІЙОВИЙ КОМПОНЕНТ ЕКОЛОГО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Автор аналізує результати дослідження екологічної культури підростаючого покоління, розкриває сучасні організаційно-педагогічні умови, форми і методи еколого-професійної підготовки майбутніх учителів в системі вищої освіти України.

The author deals with the psychological and pedagogical means of the ecological upbringing of the future teacher personality in the higher educational establishments of Ukraine.

У сучасних умовах, коли масштаби екологічних змін досягли критичного рівня, формування екологічної освіти у підростаючого покоління стало соціальним замовленням держави, яке сформульовано у багатьох нормативних документах, Концепції розвитку освіти у XXI столітті, Концепції екологічної освіти в Україні, Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти.

Усвідомлення необхідності виходу сучасного суспільства з кризової ситуації в системі “людина-суспільство-природа” вимагає в найближчий час активізації інтелектуального, морального, духовного, естетичного потенціалу особистості, задоволення її потреби в гармонії взаємозв'язків зі світом природи в ім'я істини добра і краси на основі вищих духовних цінностей [1].

Тому, на наш погляд, у процесі наукового забезпечення збалансованого екологічного і соціального розвитку суспільства та збереження довкілля необхідна розробка і використання таких технологій навчання учнів загальноосвітніх шкіл, в яких чільне місце займало б формування у особистості системи знань та навичок раціонального природокористування, системи переконань моральних принципів, екологічних цінностей, активної позиції в природоохоронній діяльності.

Ми маємо визнати той факт, що за роки реформування національної школи України ще не вдалося суттєво підвищити рівень екологічної освіти, розв'язати проблему ціннісного ставлення учнівської молоді до природи та гармонізувати стосунки з нею. Причини цього